

(17 mac 2021) Benita Hanan, p. 12

Karya seni awam mampu tingkat nilai, imej bandar

Keindahan dan keunikan sesebuah bandar tidak harus dinilai pada deretan bangunan pencakar langit moden se-mata-mata, tetapi juga infrastruktur awam seperti landskap, ruang pejalan kaki, papan iklan, lampu jalan dan sebagainya.

Satu daripada aspek yang semakin mendapat perhatian, terutama dalam kalangan pelancong dalam dan luar negara, adalah karya seni awam khususnya lukisan mural dan arca tiga dimensi (3D).

Jika diperhatikan, banyak bandar di Malaysia mempunyai karya seni awam berunsurkan kebudayaan, sejarah, komuniti dan keunikan setempat.

Beberapa contoh dapat dilihat seperti replika burung helang gergasi di Kuah, Langkawi dan lukisan mural di Georgetown Pulau Pinang.

Karya seni awam ini bukan sahaja mempopularkan bandar terbabit, tetapi menjadi ikon terkenal di persada dunia.

Sungguhpun begitu, tidak semua karya seni awam sedia ada mampu memberikan impak kepada imej bandar. Ini mungkin disebabkan faktor reka bentuk kurang menarik, kualiti binaan dan gaya seni rendah serta lokasi yang tidak strategik.

Ada juga karya seni awam memperkenalkan tema yang kelihatan terlalu sering digunakan atau dalam erti kata lain 'klise'.

Disebabkan faktor ini, tidak hairanlah wujud satu persepsi dalam kalangan masyarakat yang menganggap karya seni awam tidak lebih sekadar aksesori se mata-mata.

Bagaimanakah sesuatu keputusan projek karya seni awam ini dibuat dan adakah ia mampu menepati ekspektasi?

Prof Madya
Dr Azahar
Harun

Persoalan ini ditimbulkan kerana se-gala aspek mengenai karya seni awam seperti reka bentuk, konsep, tema, ba-han, kedudukan, kualiti binaan dan fungsi mampu menimbulkan pelbagai reaksi.

Di bandar raya Singapura misalnya, terdapat pelbagai karya seni awam ber-bentuk abstrak yang bukan sahaja ke-lihatan unik, tetapi dibina atas prinsip Feng Shui yang bererti air dan angin. Ia adalah asas untuk mencapai kesta-bilan antara manusia dan alam.

Prinsip Feng Shui mempunyai pan-tang larang yang wajib dipatuhi. Se-bagai contoh sudut tajam dikatakan mempunyai unsur negatif (Negatif Chi) yang dipercayai boleh mendatangkan nasib malang atau kerugian.

Apa yang menarik lagi, prinsip Feng Shui ini bukan sahaja diadaptasi dalam

seni awam, tetapi juga mempengaruhi perancangan bandar Singapura.

Berbanding Malaysia, prinsip Feng Shui mungkin tidak begitu menonjol, sebaliknya menekankan falsafah ber-landaskan budaya, mitos sejarah dan seni Islam.

- Sebagai contoh, karya seni awam atau arca Puncak Purnama karya Al-lahyarham Datuk Syed Ahmad Jamal. Arca ini mempunyai dua objek berben-tuk gunung dengan jaluran mendatar dan menegak serta didirikan dalam kolam air berbentuk bulat.

Bagaimanapun pada 2016, Puncak Purnama dirobohkan Dewan Bandara-yaya Kuala Lumpur (DBKL) atas alasan kos penyelenggaraan yang mahal, van-dalisme dan keselamatan awam.

Puncak Purnama boleh dianggap karya seni awam yang mendukung fal-safah seni Islam dan budaya masya-rakat serta secara tidak langsung mem-pengaruhi aliran seni awam di Ma-laysia. Satu perkara jelas mengenai karya seni awam di bandar Malaysia ialah ciri-ciri tubuh badan manusia dielakkan kerana bertentangan ajaran Islam.

Sungguhpun demikian, menurut Dr Rosli Zakaria (2018), terdapat beberapa karya seni awam era pasca merdeka yang dipengaruhi pemikiran penjajah British bagi tujuan propaganda.

Sebagai contoh arca perdana menteri pertama Malaysia, Tunku Abd Rahman Putra Al Haj, di pekarangan Parlimen. Arca ini kurang mendapat liputan ber-bandung Tugu Negara disebabkan lo-kasinya yang eksklusif dan mungkin juga kerana faktor sensitiviti masya-rakat Melayu Islam.

Karya seni awam tidak harus dianggap sebagai satu inisiatif bersifat *one-off* atau hanya sekadar mengisi ruang tertentu. Sebaliknya, ia medium kreatif yang memberi inspirasi, mempromosi identiti komuniti, meraikan sesuatu pe-

ristwa dalam sejarah negara atau ko-muniti serta mewujudkan perbin-cang awam.

Inisiatif ini juga selari matlamat pembangunan lestari (SDG) yang di-asaskan Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu (PBB), iaitu meningkat kualiti hidup dan persekitaran bandar.

Dalam hal ini, suatu perubahan dasar perlu diambil oleh majlis perban-daran bagi menambah baik program pengindahan bandar.

Ini boleh direalisasikan dengan me-wujudkan kolaborasi antara golongan pengkarya seni awam, ahli penyelidik universiti, ahli pengkaji sejarah, pihak industri, wakil komuniti dengan majlis perbandaran.

Setiap institusi boleh memainkan pe-panan memberikan input dan mencari kaedah berkesan dalam mengindahkan kawasan bandar dan meningkat imej serta kualiti persekitaran bandar.

Sebagai kesimpulan, inisiatif karya seni awam dilakukan pihak majlis perbandaran haruslah disokong dan di-tingkatkan dari semasa ke semasa me-nikut peredaran zaman serta selari dengan kepesatan teknologi.

Di sini, penyertaan pengkarya seni awam dan penyelidik dilihat sebagai rakan strategik yang dapat membantu pihak majlis perbandaran bagi mencapai hasrat dalam program pengindahan bandar.

Ganjaran daripada inisiatif karya se-ni awam yang diambil sememangnya bukanlah dalam bentuk wang ringgit, tetapi kepuasan dan kegembiraan serta ilmu yang bermanfaat untuk masya-rakat itu, menjadi hadiah yang sangat bernilai.

Penulis adalah Ketua Entiti Kecemerlangan Public Art Creative Aesthetic Quality (PACAQ), Universiti Teknologi MARA (UiTM) Melaka

Karya seni awam satu daripada inisiatif mempopularkan dan menjadi ikon sesebuah bandar.